

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการเสนอผลการวิจัยเป็นสามตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย ตอนที่ 2 เสนอ อภิปรายผลการวิจัย และตอนที่ 3 เป็นการเสนอข้อเสนอนแนะ มีรายละเอียดโดยสรุปตาม ลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา
 - 1.1.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน จำนวน 473 โรงเรียน ได้ประชากร 473 คน
 - 1.1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 473 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 473 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริม มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในฐานะผู้ดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม คือ เป็นผู้กำหนดนโยบาย ให้การสนับสนุน และติดตามประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริม

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในฐานะผู้ร่วมดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม คือ เป็นผู้ปฏิบัติการสอนซ่อมเสริม

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบความคิด และสร้างแบบสอบถาม

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และการใช้ภาษา แล้วนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.4 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ขออนุญาตขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.2 ขออนุญาตขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ไปยังเทศบาล จำนวน 118 เทศบาล โดยใช้บริการของการไปรษณีย์ในการจัดส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังผู้บริหารโรงเรียน 473 ชุด ได้รับคืน 399 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.36 และแบบสอบถามที่ส่งไปยังครูผู้สอน 473 ชุด ได้รับคืน 387 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.82 รวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น จำนวน 946 ชุด ได้รับคืนมา และใช้สำหรับการวิจัย จำนวน 786 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.09

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

1. สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมานาน้อยกว่า 6 ปี ทำการสอนระหว่าง 15-30 คาบ (5-10 ชั่วโมง) ต่อสัปดาห์ และมีความรู้เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม โดยศึกษาจากตำราและเอกสารด้วยตนเอง

2. สถานภาพของครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ครูวิชาการโรงเรียน โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รับราชการครูมา ระหว่าง 11-15 ปี ทำการสอนระหว่าง 46-60 คาบ (16-20 ชั่วโมง) ต่อสัปดาห์ มีหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากการสอน คือ เป็นเจ้าหน้าที่การเงินมากที่สุด และมีความรู้เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมโดยศึกษาจากตำรา และเอกสารด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 สภาพการจัดสอนซ่อมเสริม ปรากฏผลดังนี้

1. เกี่ยวกับหลักการจัดสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับข้อบกพร่องและปัญหาของนักเรียน ใช้กิจกรรมและอุปกรณ์การสอนหลาย ๆ อย่าง จัดเวลาสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน จัดเวลาสอนแต่ละครั้งไม่ให้นานเกินไป และจัดเวลาสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน

2. เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดสอนซ่อมเสริม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาในการเรียนของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนที่เรียนดี ได้มีโอกาสเสริมความรู้ให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

3. เกี่ยวกับการปฏิบัติในการวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนร่วมกันวินิจฉัย โดยวิธีการพิจารณาจากผลการทดสอบระหว่างเรียน และการตรวจงานรวมทั้งผลการเรียนที่ผ่านมา เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดสอนซ่อมเสริม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ แบ่งกลุ่มตามระดับ ชั้นเรียน/ห้องเรียน

4. ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมการสอนซ่อมเสริม โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องก่อนจัดสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ ประชุมครู เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม และชี้แจงให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเข้าใจ จุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ กำหนดให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม และเป็นผู้สอนซ่อมเสริม มีการกำหนดเวลาในการสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การประชุมครูที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนด จะดำเนินการภายหลังการสอน เมื่อเห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจเรื่องที่สอน จัดสอนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ใช้เวลาสอนครั้งละประมาณ 40-60 นาที เกี่ยวกับการกำหนดสถานที่ที่ใช้สอนซ่อมเสริม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดไว้ก่อน สำหรับสถานที่ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สอน ได้แก่ ห้องเรียนปกติ มีการเตรียมแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์ในการสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้บริการแก่ครู ส่วนแหล่งความรู้สำหรับครูใช้ศึกษา ได้แก่ ใช้การบริการเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสอนซ่อมเสริม

5. การปฏิบัติในการดำเนินการสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การที่ผู้บริหารให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม และครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์ โดยกำหนดตามข้อบกพร่องของนักเรียนที่พบ เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมการ สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การอภิปราย

ร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน และครูผู้สอนเตรียมบทเรียนให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม มีการนำเสนอบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม และ ครูผู้สอนใช้วิธีการแบ่งสอนเป็นกลุ่มย่อย และใช้กิจกรรมการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม ในการ ดำเนินการสอนซ่อมเสริม ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนบททบทวนที่นักเรียนเรียนมาแล้วในชั้น เรียนปกติ สำหรับวิธีการเสริมแรงสำหรับนักเรียนที่เข้ารับการสอนซ่อมเสริม ส่วนใหญ่ใช้ วิธีการกระตุ้นและให้กำลังใจนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์ เดียวกันและครูผู้สอน ประเมินผลการสอน โดยการตรวจผลงานที่มอบหมายให้ทำ

6. การติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการ สำหรับวิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ การตรวจสอบ บันทึกการสอนซ่อมเสริมของครูผู้สอน และครูผู้สอนติดตามโดยการทดสอบความก้าวหน้าในการ เรียนของนักเรียนเป็นระยะ

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริม ปรากฏผลดังนี้

1. ปัญหาในการวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ปัญหาของ โรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ในการวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนไม่เพียงพอ และครูผู้ สอนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนได้ทั่วถึง และนักเรียนในแต่ละกลุ่มมี ความสามารถแตกต่างกันมาก

2. ปัญหาในการเตรียมการสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ปัญหาของ โรงเรียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการจัดสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การทำ ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริมยังไม่ทั่วถึง และนักเรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมาย การจัดสอนซ่อมเสริม ปัญหาเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริม ได้แก่ ผู้รับผิดชอบใน การจัดสอนซ่อมเสริมมีความรู้ในการดำเนินการไม่เพียงพอ และผู้สอนซ่อมเสริมมีความรู้ใน หลักการและวิธีการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการสอนซ่อมเสริม ได้แก่ ครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมาก มีหน้าที่รับผิดชอบและงานพิเศษมาก ไม่มีเวลาสอนซ่อมเสริม ปัญหา

เกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้สอนซ่อมเสริม ได้แก่ ขาดการประชุมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่มีการกำหนดสถานที่ไว้อย่างชัดเจน ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์ในการสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การบริการเอกสารให้ความรู้สำหรับครูศึกษาด้วยตนเองยังไม่เพียงพอ

3. ปัญหาในการดำเนินการสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความรู้ในการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน ได้แก่ การอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกันยังทำได้น้อย และครูผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจในการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า การบริการเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ และครูผู้สอนไม่มีเวลาเตรียมการสอนซ่อมเสริมไว้ล่วงหน้า ปัญหาเกี่ยวกับการนำเสนอบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องวิธีการสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน ได้แก่ การฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน มีการจัดน้อย และครูใช้เทคนิคและวิธีการสอนไม่แตกต่างจากการสอนตามปกติ ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม พบว่า ปัญหาการให้ความรู้เรื่องการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน ได้แก่ การบริการเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ และปัญหาที่พบโดยครูผู้สอน ได้แก่ ไม่มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม

4. ปัญหาในการติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริมโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ปัญหาของโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนไม่ได้จัดทำบันทึกการสอนซ่อมเสริม และการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้ารับการสอนซ่อมเสริมยังไม่ทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา มีข้ออภิปรายและข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การปฏิบัติในการวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน

เกี่ยวกับขั้นตอนดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้อง สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่ง พันทิพา อุตัยสุข (2524)

เสนอไว้ตามลำดับ ได้แก่ วิจัยข้อบกพร่องของผู้เรียน แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ดำเนินการสอน
ซ่อมเสริมและติดตามผลการสอน

ในการวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนนั้น จากผลการวิจัย พบว่า
โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติโดยผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนร่วมกันวิจัย เป็นการปฏิบัติ
ที่ถูกต้องตามหลักการบริหารการศึกษา กล่าวคือ การบริหารงานที่ดี ผู้บริหารและผู้ร่วมงาน
ควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินงานทุกขั้นตอน ในเรื่องการวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน
นั้น การวิจัยร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นวิธีการที่ดี เนื่องจากครูผู้สอน
เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน สามารถทราบข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเป็นอย่างดี
และการที่ผู้บริหารโรงเรียนร่วมในการวิจัยด้วย จะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่
ถูกต้องยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป วุฒิรัตน์โกวิท (2532) ที่พบว่า โรงเรียน
มัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 ส่วนใหญ่วิจัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนโดยการอภิปรายร่วมกัน
ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน สำหรับวิธีวิจัยโรงเรียนส่วนใหญ่
ใช้วิธีการพิจารณาจากผลการทดสอบระหว่างเรียน การตรวจงาน การพิจารณาจากผลการ
เรียนที่ผ่านมา และการสังเกต ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนใช้วิธีการค้นหาข้อมูล
เกี่ยวกับนักเรียนหลายวิธี ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า
โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติและส่วนใหญ่เป็นการแบ่งกลุ่มตามระดับชั้นเรียน / ห้องเรียน
ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามขั้นตอนการจัดสอนซ่อมเสริม กล่าวคือ เมื่อวิจัยข้อบกพร่อง
ของผู้เรียน แล้วต้องแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม (พันทิพา อุทัยสุข, 2524) แต่สำหรับวิธีการ
แบ่งกลุ่มนักเรียนนั้น ข้อค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของลือชา สร้อยพาน ที่เสนอให้แบ่ง
นักเรียนออกเป็นกลุ่มตามรายวิชา และนักเรียนในแต่ละกลุ่มควรจะเป็นนักเรียนที่มีความ
สามารถใกล้เคียงกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การแบ่งกลุ่มตามลือชา สร้อยพาน อาจจะ
เหมาะสมกับระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนตามความรู้ ความสนใจ ความถนัดของ
ผู้เรียน การแบ่งตามรายวิชา จึงเหมาะสม แต่หลักสูตรประถมศึกษาจัดไว้ในลักษณะบูรณาการ
การประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนจึงต้องเรียนความรู้และประสบการณ์ อันมี
ประโยชน์ทุกด้าน การจัดตามระดับชั้นเรียนจึงน่าจะเหมาะสมกว่า

1.2 การปฏิบัติในการเตรียมการสอนซ่อมเสริม

เกี่ยวกับการประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการประชุมครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม และชี้แจงให้นักเรียนทราบเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวนา เขียวธานี (2530) ที่เสนอว่า ในการเตรียมการสอนซ่อมเสริมควรมีการประชุมครู-อาจารย์ทั้งหมด เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดสอนซ่อมเสริม ส่วนปัญหา ได้แก่ การทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริมยังไม่ทั่วถึง และนักเรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมาก เพราะถ้ามีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้การจัดสอนซ่อมเสริมได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร จินากุล (2529) ที่เสนอว่า ก่อนที่จะดำเนินการสอนซ่อมเสริม สิ่งที่โรงเรียนควรกระทำ คือ การประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริม ที่สำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน และถ้านักเรียนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายการจัดสอนซ่อมเสริม ทำให้นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจต่อการเรียนซ่อมเสริม (วัฒนา ล่วงลือ, 2523) ปัญหาที่โรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสอนซ่อมเสริมทุกฝ่ายได้ทราบอย่างทั่วถึง

เกี่ยวกับการกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติโดยกำหนดให้ครูประจำวิชาเป็นผู้ดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริมและเป็นผู้สอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกระทรวงศึกษาธิการ กรมกรมวิชาการ (2424) ที่ว่า ครูที่ทำหน้าที่สอนอยู่แล้วนั้น จะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอนซ่อมเสริม และเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุด ส่วนปัญหา ได้แก่ ผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริมมีความรู้ในการดำเนินการไม่เพียงพอ และผู้สอนซ่อมเสริมมีความรู้ในหลักการและวิธีการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ ปัญหาดังกล่าวโรงเรียนควรดำเนินการแก้ไข โดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดสอนซ่อมเสริม จากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอาจจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง หรือให้ครูวิชาการโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับผู้สอนซ่อมเสริมก็ควรจัดให้ความรู้ก่อนดำเนินการสอนซ่อมเสริม

เกี่ยวกับการกำหนดเวลาในการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ โดยใช้วิธีการประชุมครูที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนด ดำเนินการสอนซ่อมเสริมภายหลังการสอน เมื่อเห็นว่านักเรียนไม่เข้าใจเรื่องสอน จัดสอนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ใช้เวลาสอนครั้งละประมาณ 40-60 นาที จากผลการวิจัยมีข้อนำสังเกตคือ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมครูที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนด

เกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้สอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ โดยให้ครูผู้สอนแต่ละคนเป็นผู้กำหนด สถานที่ที่ใช้สอนซ่อมเสริม ได้แก่ ห้องเรียนปกติ ส่วนปัญหาได้แก่ ขาดการประชุมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่มีการกำหนดสถานที่ไว้อย่างชัดเจน ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการวางแผนและประสานงานที่ดี จะช่วยให้ปัญหาลดลง หรือหมดไปได้

เกี่ยวกับการเตรียมแหล่งความรู้และวัสดุอุปกรณ์ในการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้บริการแก่ครู และแหล่งความรู้สำหรับครูที่ใช้ศึกษา คือ ใช้การบริการเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริม ส่วนปัญหาได้แก่ เอกสารให้ความรู้สำหรับครูศึกษาด้วยตนเองมีไม่เพียงพอ แสดงว่าเอกสารให้ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม โดยศึกษาจากตำราและเอกสารด้วยตนเอง (ร้อยละ 55.18) แต่โรงเรียนยังให้บริการไม่เพียงพอ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนในการดำเนินการสอนซ่อมเสริม โรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้เพราะการบริการเอกสารให้ความรู้แก่ครู-อาจารย์ เป็นวิธีการที่ง่ายและประหยัดเวลา ทำกันได้อย่างกว้างขวาง ทันสมัย และสามารถทำได้ตลอดเวลา (นิวตัน นาคะเวช, 2528)

1.3 การปฏิบัติในการดำเนินการสอนซ่อมเสริม

เกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ เพื่อให้ครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม โดยการที่ผู้บริหารให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม นับว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ คือ ให้การนิเทศแก่ครูผู้สอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่กำหนดจุดประสงค์

การสอนโดยกำหนดตามข้อบกพร่องของนักเรียนที่พบและกำหนดโดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดสอนซ่อมเสริมที่กล่าวว่า เพื่อให้นักเรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องในแต่ละจุดประสงค์ที่สอบไม่ผ่าน (สายใจ เกตุชาญวิทย์, 2527) และเพื่อช่วยเหลือนักเรียนขาดข้อเสียหรือข้อบกพร่องของนักเรียน (กรมวิชาการ, 2524) ส่วนปัญหาในการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกันยังทำได้น้อย และครูผู้สอนมีความรู้ และความเข้าใจในการกำหนดจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ จะเห็นได้ว่า ปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกัน มีผลกระทบซึ่งกันและกัน โรงเรียนควรปรับปรุงแก้ไข โดยการสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริมมากขึ้น เช่น การบริการเอกสารให้เพียงพอ ส่งครูเข้ารับการอบรม และเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ตลอดจนให้ครูได้มีโอกาสอภิปรายร่วมกันในเรื่องการจัดสอนซ่อมเสริมด้วยจะทำให้การสอนซ่อมเสริมประสบความสำเร็จมากขึ้น

เกี่ยวกับการเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ เพื่อให้ครูผู้สอนเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม โดยการอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน และผู้บริหารโรงเรียนให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มตามลำดับ นับว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ คือ ให้การนิเทศแก่ครูผู้สอน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่เตรียมบทเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับเวลาที่สอน และให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน นับว่าเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการของกรมวิชาการ (2524) ที่กล่าวว่า โดยสรุปว่า ครูต้องรู้พื้นฐานและประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อจะได้จัดบทเรียนได้เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน การเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม สิ่งที่จะจัดเตรียม คือ เนื้อหา กิจกรรม และสื่อ เป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า (ปัญญา ฤทธิสุข, 2533) ส่วนปัญหาในการเตรียมบทเรียนในการสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน ยังทำได้น้อย และครูผู้สอนไม่มีเวลาเตรียมการสอนซ่อมเสริมไว้ล่วงหน้า ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ควรจัดให้มีการอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน

มากขึ้น ส่วนปัญหาครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนซ่อมเสริม ทั้งนี้อาจเกิดจากครูผู้สอนมีชั่วโมงสอนมากและมีงานพิเศษนอกเหนือจากการสอน โรงเรียนจึงควรกำหนดผู้รับผิดชอบและเวลาให้ชัดเจน ตลอดจนแก้ไขเรื่องชั่วโมงสอนของครูจะช่วยลดปัญหาได้

เกี่ยวกับการนำเสนอทเรียนในการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเพื่อให้ความรู้เรื่องวิธีการสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน โดยผู้บริหารให้คำแนะนำแก่ครูเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มและการอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกันตามลำดับ นับว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติได้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ คือ ให้การนิเทศแก่ครูผู้สอน ส่วนปัญหาได้แก่ การฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน มีการจัดน้อย และครูใช้เทคนิควิธีการสอนไม่แตกต่างจากการสอนตามปกติ จากข้อค้นพบดังกล่าวถึงแม้ว่าครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนและกิจกรรมการสอนหลายวิธี แต่ยังเป็นเทคนิคและวิธีการที่เคยสอนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งขัดกับวิธีการนำเสนอทเรียนในการสอนซ่อมเสริมที่ว่าครูเสนอทเรียน โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ เทคนิคและวิธีการสอนที่ครูนำมาใช้นั้นควรแตกต่างไปจากเทคนิคและวิธีการสอนที่ครูเคยใช้ในชั้นเรียนปกติ (เขตการศึกษา 10, 2528)

เกี่ยวกับการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ เพื่อให้ครูประเมินผลการสอนซ่อมเสริม โดยใช้วิธีการอภิปรายร่วมกันของครูที่สอนกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน สำหรับครูผู้สอนประเมินผลนักเรียนหลังจากทำการสอนซ่อมเสริม โดยการตรวจผลงานที่มอบหมายให้ทำ การทดสอบ และการสังเกตตามลำดับ นับว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามหลักการสอนซ่อมเสริม คือ มีการประเมินผล นักเรียนทุกครั้งหลังสอนซ่อมเสริม ซึ่งในการประเมินผลการเรียนซ่อมเสริมของนักเรียน ครูจะใช้วิธีการใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสอนซ่อมเสริมว่า มีความต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตัวนักเรียน การวัดและประเมินผลก็ต้องกระทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น โดยใช้เครื่องมือและวิธีการแตกต่างกันออกไป (เขตการศึกษา 10, 2528) ส่วนปัญหาในการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ได้แก่ การบริการเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอและไม่มีการจัดทำเอกสารหลักฐานการประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ฤทธิสุข (2533) ที่เสนอว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญ

โดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักฐานประเมินผลการสอนซ่อมเสริม ซึ่งเป็นเอกสารที่ครูใช้พิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนและประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งโรงเรียนควรเร่งดำเนินการให้ครูผู้สอนจัดทำและประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อจัดให้มีการนิเทศเกี่ยวกับเรื่องการสร้างเครื่องมือประเมินผลการสอนซ่อมเสริมแก่ครูผู้สอน

เกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ วิธีการที่ใช้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนติดตาม โดยใช้วิธีการตรวจสอบบันทึกการจัดสอนซ่อมเสริมของครูผู้สอน ซึ่งจะทำให้ทราบผลการสอนของครู ว่าก้าวหน้าไปถึงไหน จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมเหมาะสมหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดให้มีสมุดบันทึกการสอนซ่อมเสริมสำหรับครูแต่ละคน เพื่อหัวหน้าหมวดวิชาจะได้ติดตามผลการสอนได้สะดวก (สมพร จินากุล, 2529) สำหรับครูผู้สอนติดตามโดยทดลองความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ สอดคล้องกับวิธีการติดตามผลการสอนซ่อมเสริมของพันทิพา อุทัยสุข (2524) ที่กล่าวว่า วัดความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนโดยเฉพาะในด้านที่เด็กมีความบกพร่อง โดยมีการวัดผลอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ จะทำให้ครูผู้สอนทราบว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถเพิ่มจากเดิมหรือไม่ การจัดสอนซ่อมเสริมได้ผลมากน้อยเพียงไร ส่วนปัญหาในการติดตามและประเมินผลการจัดสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่ได้จัดทำโครงการติดตามผลการสอนซ่อมเสริม และการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้ารับการสอนซ่อมเสริมไม่ทั่วถึง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประทีป วุฒิรัตน์โกวิท (2532) ที่พบว่า ปัญหาสำหรับผู้บริหารส่วนใหญ่ คือ การไม่ได้จัดทำโครงการติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมไว้ในแผน ซึ่งทำให้การติดตามผลไม่เป็นระบบ และขาดความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดทำเป็นโครงการติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมไว้ในแผนงานของโรงเรียน โดยมีครูผู้เกี่ยวข้องร่วมวางโครงการด้วยจะทำให้การติดตามผลการสอนซ่อมเสริมเป็นระบบ มีขั้นตอน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการติดตามผลด้านอื่นด้วย และได้ข้อมูลมาปรับปรุงการสอนซ่อมเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2524) กล่าวว่า การนำผลการประเมินการสอนซ่อมเสริมมาปรับปรุงการทำงานด้านนี้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนซ่อมเสริมอย่างดียิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพและปัญหาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรดำเนินการดังนี้

1.1 จัดทำเอกสาร คู่มือ ตำรา เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริม สำหรับให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดสอนซ่อมเสริมศึกษาด้วยตนเอง

1.2 ควรจัดอบรม ประชุมปฏิบัติ ประชุม หรือสัมมนา เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และฝ่ายสนับสนุนการสอนมีความรู้หรือเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรเหล่านี้ตามความเหมาะสม

1.3 กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ดำเนินการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง

1.4 นิเทศติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนในสังกัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการจัดสอนซ่อมเสริมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. เทศบาลและเมืองพัทยา ควรดำเนินการดังนี้

2.1 ให้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง โดยฝึกอบรมและบริการเอกสาร

2.2 ควรจัดให้มีการนิเทศติดตามผลการจัดสอนซ่อมเสริมของโรงเรียนในสังกัดอย่างสม่ำเสมอ

3. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ควรดำเนินการดังนี้

3.1 โรงเรียนควรมีการจัดการนิเทศภายในเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ช่วยเหลือครูผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการสอนซ่อมเสริม ตลอดจนช่วยเหลือครูที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ให้ทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3.2 โรงเรียนควรจัดให้ครูและฝ่ายสนับสนุนการสอนศึกษาดูงานการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนอื่น ตลอดจนเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้ จัดประชุม สัมมนา และอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดสอนซ่อมเสริมให้ดียิ่งขึ้น

3.3 โรงเรียนควรปรับปรุงการบริการงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารทางวิชาการ เครื่องมือทดสอบ เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริม การประสานงาน การสร้างแรงจูงใจ การบำรุงขวัญ ตลอดจนการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

3.4 โรงเรียนควรให้ฝ่ายวิชาการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริม ศึกษาวิธิดำเนินการให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจัดทำโครงการเกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริม กำหนดเป็นแผนงานของโรงเรียน

3.5 โรงเรียนควรพิจารณาการสอนซ่อมเสริมที่ครูผู้สอนรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติงานที่ควรยกย่องเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการสอนปกติ และในกรณีที่ใครสอนซ่อมเสริมมากอยู่แล้วก็ไม่ควรมอบหมายงานพิเศษอื่นนอกเหนือจากการสอนอีก

3.6 โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบในการติดตามประเมินผลการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ และชี้แจงแนวทางปฏิบัติให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบจนสามารถปฏิบัติได้ โดยกำหนดเป็นโครงการติดตามผลการสอนซ่อมเสริม ซึ่งทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมในการปฏิบัติงาน และจะต้องสรุปเป็นรายงานผลการจัดสอนซ่อมเสริมเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการจัดสอนซ่อมเสริมในปีต่อ ๆ ไป

3.7 ครูผู้สอน ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ต่อไป
2. ควรมีการติดตามผลการนำแนวทางการจัดสอนซ่อมเสริมไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา
3. ควรมีการศึกษาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ